SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA
2026, Vol. 25, Br. 3, str. 253–268

CC BY SA

UDK: 316.624:613.83-056.83
613.81/.84-053.81(497.11)
159.923
Originalan naučni rad
DOI: https://doi.org/10.5937/specedreh25-67936

Razlike u osobinama ličnosti osoba sa injekcionim i neinjekcionim korišćenjem droge

Ivana D. Radovanović[a*], Dragana J. Daruši[b**], Dobrivoje M. Radovanović[c***]

[a] *Kriminalističko-policijski univerzitet, Beograd, Srbija*
[b] *Specijalistička ordinacija u oblasti neurologije SO-VIL, Novi Sad, Srbija*
[c] *Profesor u penziji, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, Srbija*

Uvod: Injekcioni način unosa droge povezan je sa brojnim zdravstvenim problemima, među kojima su najčešći infekcija HIV-om, hepatitis i kožni apscesi. Zbog toga u nauci postoji značajno interesovanje za ispitivanje faktora koji doprinose ovom načinu upotrebe droga, uključujući i osobine patološkog konativnog prostora. *Cilj*: Cilj istraživanja bio je da se utvrdi doprinos patoloških osobina ličnosti injekcionom načinu unosa droge, kako bi se unapredile mere za njegovo smanjenje, a time smanjio i broj oboljenja koja su njegova posledica. *Metod*: Osobine ličnosti ispitivane su testom MMPI. Njihov doprinos injekcionom načinu unosa ispitivan je utvrđivanjem razlika između ispitanika koji su drogu unosili injekciono i onih koji su je unosili ušmrkavanjem, utrljavanjem u desni ili gutanjem, uz primenu kanoničke diskriminativne analize. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 252 ispitanika muškog pola, starosti od 19 i 25 godina (M=23.3 god.). Injekcioni način unosa koristio je 141, ili 56% ispitanika. Dužina stanja zavisnosti u uzorku bila je između jedne i pet godina. Postojanje stanja zavisnosti i način unosa droge utvrđivali su stručnjaci psihijatri. *Rezultati*: Diskriminativna funkcija koja opisuje razlike u osobinama ličnosti osoba koje koriste injekcioni način unosa droge i osoba koje drogu koriste na druge načine imala je kanoničku korelaciju reda veličine .321, statistički značajnu na nivou p<.005 i definisana je visokom depresivnošću, šizoidnošću, paranoidnošću i visokom psihopatskom devijacijom. *Zaključak*: Patološke osobine ličnosti objašnjavaju relativno nizak postotak varijanse razlika između injekcionog i drugih načina unosa droge (10.32). Međutim, priroda tih osobina, uprkos relativno niskom doprinosu, pokazuje da je injekcioni unos droge zavisan i od patoloških tendencija ličnosti. Stoga mere usmerene na smanjenje ovog rizičnog oblika upotrebe droga treba tražiti i u domenu psiholoških i psihopatoloških karakteristika korisnika.

Ključne reči: osobine ličnosti, injekcioni unos droge, zavisnost

Korespondencija: Ivana Radovanović, ivana.radovanovic@kpu.edu.rs
[*] https://orcid.org/0000-0002-3555-5140
[**] https://orcid.org/0009-0007-0824-026X
[***] https://orcid.org/0009-0000-5555-9109

Uvod

Nastojanja da se razumeju crte ličnosti osoba koje koriste psihoaktivne supstance imaju dugu istoriju. U njima dominiraju ispitivanja uloge antisocijalnog poremećaja ličnosti, jer se taj fenomen, kako se pokazalo, pojavljuje kao činilac češće od svih drugih ličnih svojstava kod korisnika ovih supstanci, a pre svega heroina i kokaina (Hopwood et al., 2008). Paralelno sa tim istraživanjima nastao je i interes za proučavanje načina unosa droge u organizam, posebno opioida, jer se pokazalo da ovaj poremećaj ličnosti ima izvesnu ulogu i u načinima unosa i problemima koji zbog toga nastaju.

Istraživanja uloge osobina ličnosti korisnika droge bez sumnje su vrlo važna jer mogu doprineti oblikovanju ne samo vrste tretmana osoba sa ovim poremećajem ponašanja nego i preventivnih intervencija da do tog ponašanja uopšte ne dođe (Nevid et al., 2020). Isto se može reći i za odnos osobina ličnosti i načina unosa droge u organizam, jer neki od tih načina, konkretno injektivni unos, izaziva velike i raznovrsne zdravstvene probleme. Štaviše, upravo odnos ličnosti i načina unosa privlači sve veću pažnju, jer prema novim istraživanjima ubrzano raste broj osoba koje koriste droge koje su pogodne za injektivni unos. Prema navodima Degenhart i saradnika (Degenhardt et al., 2023) čak 14.8 miliona ljudi u dobi između 15. i 64. godine koriste droge pogodne za unos injekcijama.[1] U našoj zemlji ne postoje takvi podaci, ali činjenica da u uzorku ovog istraživanja ispitanici stari između 19 i 25 godina koriste taj način unosa u čak 55,95%[2] slučajeva dovoljno svedoči o važnosti istraživanja tog fenomena i posledica koje iz njega nastaju.

U ovom članku analizira se odnos između osobina ličnosti i injektivnog načina unosa. Motiv za tu vrstu analize nije učestalost tog načina unosa,[3] nego hipoteza da osobine ličnosti patološkog konativnog prostora značajno doprinose upravo tom tipu unosa. Nesporno je da na taj način unosa mogu uticati mnogi faktori, a u prvom redu činjenica da injektivni unos znatno ubrzava delovanje droge. Prema istraživanjima u zemljama gde je taj način veoma prisutan, delovanje heroina[4] ubrzava se već za 6 do 8 sekundi i daleko je „efikasniji" od ušmrkavanja, utrljavanja u desni ili gutanja (Bartol, 2002). Ova vrsta unosa povezana je i sa većim brojem virusnih infekcija koje se prenose na taj način (Rhodes et al., 2006). U literaturi posvećenoj injektivnom unosu droge navode se i podaci da to može dovesti do infekcija HIV-om, hepatitisom, krvnih infekcija, infekcija kože i mekog tkiva, pa i mentalnih poremećaja (Fischer et al., 2016). Najnovije metaanalize koje se danas vrše u razvijenim zemljama pokazuju da u svetu 15% osoba koje unose drogu injektiranjem živi sa HIV-om, 38,8% sa hepatitisom C, a sa različitim infekcijama kože i mekog

1 Autori ne navode koja je teritorija obuhvaćena tim istraživanjem.
2 Veličina uzorka je 252 ispitanika.
3 U našoj zemlji nema podataka o obimu tog načina unosa.
4 Heroin je droga koja se najčešće unosi injektivnim putem.

tkiva 31,7%. Tome treba dodati i da se 18,5% korisnika droga injektivnim putem predoziralo (Degenhardt et al., 2023). Kako se iz navedenih podataka može videti, posledice injektivnog unosa droge su raznovrsne i brojne. Iako je taj način unosa rezultat delovanja mnogih faktora, a neki verovatno još nisu ni otkriveni, nesporno je da u tome mora nekakvu ulogu imati struktura ličnosti. Osnovna pretpostavka u ovom radu je da se uloga ličnosti pre svega ostvaruje preko uticaja onih osobina koje sadrže patološku varijansu i zato je pažnja usmerena na osobine koje su predmet ispitivanja i merenja MMPI testa.

Zbog mnogih negativnih posledica koje ovaj način korišćenja droge može imati, imućnije zemlje otvaraju i posebne prostorije pod kontrolom zdravstvenih službi gde se može vršiti ubrizgavanje droge. Autori navode primer Kanade, koja prednjači u otvaranju ovih prostora. Međutim, taj postupak ima i znatan broj negativnih strana, koje su detaljnije analizirane u radovima mnogih autora (Khezri et al., 2022, Khezri et al., 2025; Trayner et al., 2019; Trayner et al., 2020). Uprkos negativnim stranama kontrolisanih mesta za injektiranje droge, naučna literatura pokazuje da ona znatno doprinose boljoj kontroli zdravstvenog stanja ne samo pojedinaca koji koriste drogu (smanjivanje rizika od infekcija prenosivih krvlju, predoziranja i smrtnosti) nego i ljudi iz okoline sa kojima taj pojedinac dolazi u kontakt (Côté-Lussier & Rodrigues, 2024). Paralelno sa tim pristupom, istraživači predlažu i druge pristupe za smanjivanje posledica injektivnog unosa droge. To se naročito odnosi na deo problema koji se tiče infekcija kože, jer je ustanovljeno da broj hospitalizacija zbog tih stanja ubrzano raste, a neki od glavnih razloga su ponovno korišćenje istog šprica, pozajmljivanje špriceva, ubrizgavanje u preponsku regiju ili neposredno ispod kože, ubrizgavanje više puta u isto mesto, ubrizgavanje kombinacije heroina i kokaina i neki drugi (Ganesh et al., 2025). Zbog toga nauka predlaže da se paralelno sa promenom uslova za korišćenje droge kroz specijalno dizajnirane prostorije za konzumaciju droga i prostorno planiranje, radi i na povećanju edukacije osoba koje koriste drogu o bezbednim načinima ubrizgavanja, na programima za smanjenje rizika i prevenciji predoziranja, programima za smanjenje štete, kao i na smanjenju stigmatizacije ovih slučajeva (Ganesh et al., 2025; Rhodes et al., 2006).

U toj situaciji s pravom se postavlja pitanje čemu istraživanje strukture ličnosti osoba koje unose drogu injektivnim putem, a posebno poređenje između njih i onih koji drogu unose ušmrkavanjem ili na druge neinjektivne načine. U literaturi se može naći zavidan broj istraživanja a) o strukturama ličnosti koje injektivnim načinom unose drogu u organizam, ali bez poređenja sa bilo kojima drugim i b) još veći broj istraživanja u kojima se ta struktura poredi sa osobinama osoba koje ne koriste drogu. Razumevanje tih razlika, smatraju istraživači, može pomoći u oblikovanju ciljanih intervencija usmerenih na faktore ličnosti koji doprinose upotrebi supstanci i rizika od poremećaja načina upotrebe (Nevid et al., 2020). I ne samo to, te razlike se mogu koristiti i kao smernice u individualizaciji tretmana ovih korisnika droge.

Kada je poređenje između korisnika i nekorisnika droge u pitanju, nezavisno od načina unosa droge, dominantan nalaz većeg broja istraživača je da je psihopatija faktor koji „predisponira" osobe za narkomansku zavisnost (Radulović, 2006). Taj rezultat se sreće i u radovima Henrija i saradnika (Henry et al., 1993) i Fergusona i saradnika (Fergusson et al., 1993) i, što je posebno važno, kod ispitanika muškog pola uzrasta od 11 do 15 godina. Praktično isti rezultat o ulozi psihopatije dobijen je i u radu Nevida i saradnika (Nevid et al., 2020), ali su pored tog svojstva ličnosti važnu ulogu imale i depresivnost, anksioznost i paranoidnost. Važno je pomenuti da je pretežno iste ili vrlo slične rezultate dobio i veći broj drugih autora, i to na različitim uzorcima korisnika droge, pre svega heroina i kokaina, prilikom poređenja sa uzorcima nekorisnika droge „izdvojenih" iz tzv. normalne populacije. U prilog tih tvrdnji može se navesti i podatak da su takvi rezultati dobijeni i u istraživanjima Delić i saradnika (2017), Dujmović i Čolović (2012), Lakner i saradnika (Lackner et al., 2013), ali i najnovijim istraživanjima drugih istraživača (Dash et al., 2023; Uludag et al., 2024). Jedino odstupanje od tih nalaza postoji u Baldakinovim istraživanjima (Baldacchino et al., 2015), kao i u istraživanjima Džounsa i saradnika (Jones et al., 2016), u kojima dominantnu razliku između korisnika droge i uzorka populacije nekorisnika predstavlja osobina manipulativnosti. No pošto je ta osobina deo strukture psihopatskog sklopa ličnosti, može se smatrati da i taj rezultat potvrđuje prethodno navedenu pravilnost o ulozi psihopatije u zloupotrebi droge.

Iako su navedeni rezultati nesumnjivo važni, dominantni interes ovog istraživanja nije poređenje osobina ličnosti korisnika i nekorisnika droge, već pojedinaca koji drogu unose na injektivan način sa onima koji je koriste na neki drugi način. Tih istraživanja je znatno manje, ali i postojeća su dovoljna da se uoče pravilnosti u tim odnosima.

Jedno od takvih istraživanja (Andersen et al., 1999) otkrilo je visoku povezanost između injektivnog unosa droge i psihoticizma i neurotizma. Taj rezultat ukazuje na mogućnost da kod injektivnog unosa postoji drugačija slika od one koja je ranije opisana. Istraživanja nekih drugih autora, međutim, pronalaze istu strukturu osobina kao i kod prethodnog poređenja, sa dominacijom psihopatije (Dinwiddie et al., 1992; Keely & Petry, 2000).

Tragovi psihopatije, u vidu impulsivnosti koja je nesumnjivo komponenta tog sklopa ličnosti, a definisana kao sklonost ka brzom i neplaniranom reagovanju na spoljne ili unutrašnje stimuluse, nađeni su u istraživanjima Everita i saradnika (Everitt et al., 2008) i Džejms i Tajlor (James & Taylor, 2007). U tim istraživanjima pokazalo se da impulsivnost može biti i posledica korišćenja supstanci, jer one blokiraju neke važne receptore od kojih zavisi reagovanje. Psihopatski sklop ličnosti nađen je i u istraživanjima grupe istraživača na uzorku od 570 mladih koji unose drogu injektivnim putem. Oni su utvrdili da postoji značajna povezanost antisocijalnog poremećaja ličnosti,

što je psihijatrijski termin za psihopatiju, ali je pored toga otkriven i uticaj depresije, anksioznosti i postraumatskog stresnog poremećaja kod mladih u uzorku oba pola (Mackesy-Amiti et al., 2014, 2015).

Ovaj rezultat o postojanju depresivnosti i anksioznosti, pored psihopatije, kod mladih koji drogu unose injektivnim putem nađen je i u drugim istraživanjima, što znači da psihopatija nije jedini i isključivi razlog injektivnog korišćenja droge, te da i druge osobine, verovatno u interakciji sa psihopatskim sklopom osobina, takođe doprinose tom načinu unosa. Ali osobine ličnosti, imajući tu u vidu i psihopatski sklop osobina, svakako nisu i jedini psihološki ili sociološki fenomeni koji imaju uticaja na injektivni unos droge. To uostalom pokazuju i radovi Rodrigeza i saradnika (Alvarez Rodriguez et al., 2024), koji su ispitivali uticaj stavova na to ponašanje i u kojima se pokazalo da korisnici injektivnog unosa droge imaju blago negativne pa sve do pozitivnih stavova prema tom načinu unosa. Zato istraživači s pravom skreću pažnju na interakcije osobina ličnosti sa društvenim uverenjima i društvenim odnosima zavisnika i na uticaj tih interakcija na načine korišćenja. Radovi Frajzinger i saradnika (Frajzyngier et al., 2007), ali i drugih istraživača, jasno ukazuju na ulogu društvenih mreža, bračnog ili seksualnog partnera, ali i na važnost polnih razlika pri opredeljivanju za oralni ili injektivni unos droge (Doherty et al., 2000).

Iako istraživanja ukazuju na značaj ličnih i društvenih faktora za opredeljenje za injektivni unos droge, dilemi oralni ili injektivni unos droge ne posvećuje se dovoljno pažnje. Izostanak poređenja ta dva načina ili njihovo usmeravanje na manje značajne fenomenološke probleme umesto na traganje za faktorima koji utiču na opredeljenje za jedan ili drugi način može imati veoma negativne posledice, budući da injektivni unos može proizvesti mnoge bolesti ili čak i fatalan ishod usled predoziranja. Zbog toga je važno utvrditi da li se i u kojoj meri može predvideti injektivni unos. Posebno je važno proučavanje uloge osobina ličnosti i njihov doprinos opredeljenju za injektivni unos droge, i to iz dva razloga: prvo, zato što su one relativno stabilne predispozicije ponašanja pa bi predikcija načina unosa bila pouzdanija i validnija, i drugo, što osobine ličnosti koje pripadaju patološkom konativnom prostoru u interakciji sa načinom unosa povećavaju verovatnoću predoziranja i fatalnog ishoda.

Predmet ovog istraživanja su osobine ličnosti patološkog konativnog prostora korisnika droge i poređenje tih osobina između ispitanika koji drogu unose u organizam injektivnim načinom i onih koji to čine ušmrkavanjem, utrljavanjem u desni ili gutanjem.

Cilj

Cilj istraživanja je otkrivanje osobina ličnosti koje značajno utiču na injektivni unos radi pronalaženja ili projektovanja terapijskih postupaka kako bi se smanjili rizici koji može imati na zdravlje.

Osnovna hipoteza istraživanja je da se injektivni unos droge razlikuje od svih drugih načina unosa značajnom povezanošću sa osobinama patološkog konativnog prostora ličnosti.

Metod

Uzorak ispitanika

Za analizu odnosa injektivnog korišćenja droge i osobina ličnosti zavisnika korišćeni su podaci iz sudskih dosijea, koje su u krivičnom postupku prikupili psihijatri sudski veštaci (o statusu zavisnika i načinu korišćenja droge) i psiholozi sudski veštaci (o osobinama ličnosti ispitivanih testom MMPI) za svakog od 252 zavisnika od droge muškog pola koji su izvršili krivično delo razbojništva i bili osuđeni na zatvorske kazne od Okružnog suda u Novom Sadu. Podaci su korišćeni sa dozvolom nadležnih organa tog suda.

U uzorku je bilo 252 ispitanika muškog pola, koji su u vreme prikupljanja podataka imali između 19 i 25 godina (M=23.3) i narkomanski staž pre hapšenja od godinu do dve 11.5%, od dve do četiri godine 23% i preko četiri godine 65.5%. Najčešće korišćene droge bile su heroin, kokain i sintetičke droge. Injektivni unos koristio je 141, ili 56% ispitanika. Svi ostali koristili su isključivo ušmrkavanjem, utrljavanjem u desni ili gutanjem. Najveći procenat ispitanika činio je krivična dela još u periodu od 14. do 18. godine (46.4%). Razbojništva za koja su osuđeni po pravilu su učinili zbog novca, u centru grada u kom žive, najčešće između 18 i 20 ili od 20 do 22 h (76%), koristeći fizički napad (26.7%) i/ili pretnju (40%) hladnim (15.3%), pa čak i vatrenim oružjem (25 slučajeva, ili 4.5%). Po pravilu imali su srednje obrazovanje (182 ili 72.2%), nezaposleni (195 ili 77.4%), obrazovanje oca srednje ili visoko/više (95%) a majke 88.8%, zaposlenih u 97.5% (otac) i 87.5% (majka). Veoma je važan podatak o postojanju korišćenja droge oca u 137, odnosno 54.4% slučajeva.

Uzorak varijabli

Kriterijumska varijabla „injektivni – neinjektivni unos droge" je kategorijalna, dihotomna dimenzija konstituisana na osnovu podataka o načinu unosa droge za svakog od 252 ispitanika. U kategoriji „injektivan unos" nalaze se svi pojedinci koji su, prema podacima iz izveštaja veštaka, na taj način koristili drogu. U kategoriju „neinjektivan unos" svrstani su svi ispitanici koji su, prema tim izveštajima, koristili drogu na neki od drugih načina.

Nezavisne varijable su osobine ličnosti koje pripadaju patološkom konativnom prostoru sadržane u konceptu MMPI:

- *hipohondrija* – koja se u zoni visokih skorova manifestuje intenzivnom zabrinutošću za zdravlje i funkcionisanje telesnih funkcija;
- *depresija* – kod koje visoki rezultati opisuju osećanja tuge i beskorisnosti, smanjenje aktivnosti, osećanje krivice i slično;

- *psihopatska devijacija* – manifestovana kao nezrelost, impulsivnost, nepoštovanje bilo kojih normi i sklonost ka kriminalnom ponašanju;
- *histerija* – konverzije različitih organskih sistema;
- *paranoidnost* – manifestovana kao sumnjičavost i postojanje ideja proganjanja;
- *psihastenija* – odnosno postojanje anksioznosti, napetosti, agitiranog ponašanja, opsesivnog mišljenja;
- *šizofrenija* – definisana kao stepen konfuznog mišljenja, odsustvo samokontrole, socijalno i emocionalno otuđenje, pa sve do konfuzija, iluzija, halucinacija;
- *hipomanija* – euforične osobe, sklone hiperaktivnosti u svim domenima.

Validnost podataka na ovim varijablama proveravana je: 1) L-skalom koja meri tendenciju ispitanika da daju društveno poželjne odgovore, 2) F-skalom koja meri stepen konfuznog mišljenja, nerazumevanja sadržaja ajtema, potcenjivanje ili preuveličavanje svojih osobina, 3) K-skalom koja meri nespremnost da se daju stvarne karakteristike usled delovanja odbrambenih mehanizama.

Navedene osobine ličnosti imaju status intervalnih varijabli i izražene su ukupnim skorom svake od njih, pri čemu visoki skorovi opisuju veći stepen prisustva i osnovnih i kontrolnih dimenzija.

Prikupljanje podataka i instrumenti

Podaci o načinu unosa droge i osobinama ličnosti (sa kontrolnim dimenzijama) preuzeti su iz izveštaja sudskih veštaka – psihijatara i psihologa. S obzirom na to da su svi podaci bili predmet veštačenja i više puta proveravani u sudskom procesu, mogu se smatrati validnim i pouzdanim.

Osobine ličnosti ispitivane su modifikovanom verzijom MMPI-202 testa koja je standardizovana za primenu na domaćoj populaciji (Biro, 2001). Validnost i pouzdanost testa dokazana je dugogodišnjom primenom u kliničkoj praksi (Ben-Porath & Graham, 1995).

Analiza podataka

Analiza razlika u osobinama ličnosti korisnika droge injektivnim i oralnim putem urađena je kanoničkom diskriminativnom analizom.

Autori istraživanja naglašavaju da se u ovom radu ne radi o razlikama u osobinama ličnosti osoba koje unose drogu injektivnim načinom od osoba koje je ne koriste, nego o razlikama u ličnosti korisnika injektivnim i neinjektivnim načinom unosa. Ideja autora da primeni tu vrstu poređenja je verovanje da će poznavanje osobina koje razlikuju korisnike ta dva načina unosa droge pre doprineti smanjenju teških posledica po zdravlje koje donosi injektivni način unosa nego poznavanje razlika između osobina tih korisnika i nekorisnika droge.

Rezultati

U ovom odeljku biće prikazani najvažniji rezultati kanoničke diskriminativne analize razlika u ličnosti zavisno od načina unosa droge u organizam. Ta metoda analize ne postavlja stroga ograničenja jednakih kovarijanti i normalnu distribuciju podataka (Fajgelj, 2009) i dopušta da se izostave relativno manje važni podaci tehničke prirode[5] te pažnja usmeri na prirodu latentne dimenzije koja razdvaja dva skupa ispitanika,[6] odnosno dva načina unosa droge na statističku značajnost te dimenzije, njenu strukturu (korelacije pojedinih osobina sa tom funkcijom) i na koeficijente koji pokazuju uticaj svake osobine na predviđanje razlika u načinu korišćenja droge (Mejovšek, 2008). Ovi podaci dati su u naredne tri tabele.

Tabela 1

Osnovni statistički parametri kanoničke diskriminativne analize

Broj funkcija	λ	Kanonička korelacija	Vilksova lambda	Hi kvadrat	df	Nivo značajnosti
1	.115	.321	.897	26.629	11	.005

λ – karakteristični koren funkcije i df – stepeni slobode

Prema tim rezultatima za razlike u osobinama ličnosti između korisnika na ova dva načina unosa droge odgovorna je jedna latentna dimenzija, koja je značajna na nivou .005. Njena kanonička korelacija reda veličine .321 (takođe značajna na istom nivou) objašnjava 10,3% varijanse razlika u načinima unosa i s obzirom na posledice koje injektivni unos može imati po zdravlje to je značajan rezultat, ako se gleda sa istraživačkog stanovišta.

Tabela 2

Standardizovani kanonički diskriminativni koeficijenti i struktura kanoničke funkcije

Osobine ličnosti	Standard. koef.	Struktura funkcije	Osobine ličnosti	Standard. koef.	Struktura funkcije
Hipohondrija	-.019	-.033	Šizofrenija	.612	.553
Depresija	.690	.418	Hipomanija	.252	.149
Histerija	-.950	-.101	L-skala	-.190	-.267
Psihopatska devijacija	.198	.487	F-skala	-.119	.312
Paranoidnost	.398	.583	K-skala	-.076	-.244
Psihastenija	-.337	.230			

5 Na primer, distribucije varijabli, njihove interkorelacije unutar skupova, pa i između skupova.

6 U ovom slučaju one sa injektivnim i ostalim načinima unosa droge.

Kada su u pitanju pojedinačne osobine ličnosti i njihova sposobnost da predvide razlike u načinima unosa droge, posebnu pažnju treba posvetiti histeričnosti,[7] visokoj depresivnosti i visokoj šizoidnosti.

Prema korelacijama koje pokazuju strukturu diskriminativne funkcije, njena priroda određena je praktično svim osobinama ličnosti patološkog konativnog prostora, izuzev hipohondrije, ali njenu suštinu čine uticaji visoke depresije, psihopatske devijacije, paranoidnosti i šizoidnosti. Sve četiri osobine izraziti su reprezenti patološkog sklopa ličnosti, pa se u tom značenju i diskriminativna funkcija može interpretirati kao paranoidni, šizofreni i depresivno-psihopatski sklop ličnosti. Varijacije u tim osobinama, u značenju povećanog stepena prisustva, utiču na češće korišćenje injektivnog unosa droge.

Gledajući posebno prediktorski uticaj ovih osobina na taj način unosa, može se bez dvoumljenja reći da posebnu pažnju treba posvetiti i niskoj histeričnosti, visokoj depresivnosti i visokoj šizoidnosti. Standardizovani kanonički koeficijenti upravo tih osobina dominantni su u odnosu na koeficijente svih ostalih.

Tabela 3

Centroidi grupa na diskriminativnoj funkciji

Grupa 1 (oralni unos)	Grupa 2 (injektivni unos)
-.381	.300

Centroidi grupa, koji su zapravo tačke na diskriminativnoj funkciji koje predstavljaju dve grupe ispitanika i izraz su odstupanja grupa od prosečne vrednosti diskriminativne funkcije, pokazuju da su pojedinci koji unose drogu injektivnim putem (.300) značajno udaljeni, pa samim tim i različiti po osobinama ličnosti od onih koji to čine na druge načine (-.381).

Tabela 4

Procenat uspešnih klasifikacija ispitanika u jednu ili drugu grupu

Uspešno klasifikovani		Neuspešno klasifikovani		Ukupno	
N	%	N	%	N	%
239	95.0	13	5.0	252	100

Primenjena metoda diskriminativne analize veoma je uspešno razlikovala ispitanike koji injektivno ili na druge načine unose drogu na osnovu podataka o njihovim osobinama ličnosti, jer je pogrešna klasifikacija bila u samo 5% slučajeva.

7 Visoka histeričnost otežava postupke koji su potrebni za pripremu injektivnog unosa, pa i sam postupak injektiranja.

Diskusija

Nema sumnje da problem zašto pojedinci uopšte koriste drogu daleko nadmašuje važnost istraživanja zašto koriste određeni, pa i injektivni način unosa, ali su i ona veoma važna. Ne sme se previdеti da u svetu živi 15.2% ljudi sa HIV-om, da 38.8% ima infekcije kože i mekog tkiva (Degenhart et al., 2023), a broj onih koji su se predozirali koristeći injektivni unos se i ne zna. Za to je, naravno, najodgovorniji upravo injektivni unos. Osim toga, osobe koje koriste taj način unosa izložene su brojnim socijalnim nejednakostima, zatvaranju, mentalnim poremećajima svake vrste, beskućništvu (Fischer et al., 2016).

Injektivni način unosa zavisi od mnogo faktora, ali je sasvim sigurno da, kao i kod svakog drugog ponašanja, izvesnu ulogu imaju i osobine ličnosti. Sudeći po visini kanoničkih diskriminativnih koeficijenata datih u tabeli broj 2, posebno važna osobina za tu vrstu unosa je niska histeričnost (-.950). To je i logično, jer injektivni unos i u fazi pripreme i u fazi ušpricavanja zahteva smirenost koju osobe sa visokom histeričnošću nemaju. Status histeričnosti je, istraživački gledano, veoma zanimljiv jer je ona u situaciji povišenih manifestacija nesporno faktor češćeg korišćenja droge (Gerra et al., 2008), ali bez uzimanja u obzir načina unosa droge. Ta njena posebnost izgleda da nije prisutna samo kod načina unosa droge, jer se u istraživanju istih autora pokazalo da njen uticaj postoji samo kod korišćenja heroina, ali ne i kokaina i nekih drugih vrsta droga. O njenoj važnosti svedoči rezultat iz istraživanja (Gerra et al., 2008) prema kome je histeričnost, merena istim testom kao i u ovom radu, imala značajnog uticaja na visoku stopu korišćenja heroina.[8]

Osim histeričnosti, čiji je status očigledno osoben, te psihastenije koja ima status supresora, sve druge osobine patološkog konativnog prostora ličnosti favorizuju injektivni unos droge. Snažnim prediktivnim doprinosom tome izdvajaju se najpre depresivnost i šizoidnost, koje favorizuju injektivni unos i daju poseban ton ovoj diskriminativnoj funkciji. Njihovi kanonički koeficijenti (.690 i .612)[9] ubedljivo svedoče da predikcija razlika u načinu unosa droge u značajnoj meri zavisi od njih i da će zavisnici utoliko pre koristiti injektivni način unosa ukoliko imaju više nivoe depresivnih i šizoidnih simptoma. Kada se tome pridruži i podatak da ove osobine značajno određuju i prirodu diskriminativne funkcije (.418 depresivnost i .553 shizoidnost), postaje jasno da su one temeljna svojstva latentne dimenzije koja je odgovorna za razlike u načinima unosa droga kad su osobine ličnosti u pitanju. Tačnije za deo razlika, jer se ne sme prevideti da dobijena diskriminativna funkcija objašnjava oko 10% varijanse razlika u tim načinima.

Sa dobijenim rezultatom o depresivnosti saglasni su i rezultati istraživanja (Mackesy-Amiti et al., 2014) na uzorku istog uzrasta kao i ispitanici u ovom

8 Ne i kokaina i nekih drugih droga.

9 Prvi koeficijent je za depresivnost, drugi za šizoidnost.

istraživanju. U tom radu se međutim pokazalo da je uloga depresivnosti nešto šira, jer je bila prediktor korišćenja droge nezavisno od toga da li se radi ili ne o injektivnom unosu (Santo et al., 2022). Status posebnog prediktora injektivnog unosa daje joj i posebnu važnost, jer je prema mišljenjima istraživača (Gupta et al., 2022; Williams et al., 2017) istorija mentalnih zdravstvenih problema i počela sa povećanim rizikom od injektivnog unosa droge u organizam.

Pored depresivnosti i šizoidnosti važnu ulogu u injektivnom unosu droge, kako pokazuju rezultati, ima i paranoidnost. Taj zaključak se može doneti jer je njen diskriminativni koeficijent .398, a korelacija sa diskriminativnom funkcijom .583. Iako paranoidnost ne spada u prvi red prediktora injektivnog unosa, može se tvrditi da visoki skorovi značajno utiču na takav unos i da je uloga ove osobine u tome nesporna. Njenu sposobnost razlikovanja injektivnog unosa od drugih načina odlikuje stabilnost i doslednost. Naime, ona može da objasni čak 15,8% varijanse razlika koje sadrži diskriminativna funkcija kao celina. Takođe, njena korelacija sa tom funkcijom (.583) dokaz je stabilnosti i doslednosti. Zajedno sa depresivnošću i šizoidnošću, pa i niskom histeričnošću, ona je temelj strukture ličnosti injektivnog korisnika droge. Takav sklop ličnosti može biti odgovoran za makar deo varijanse tzv. predoziranja i posledica koje iz toga proizlaze. Nesporna važnost paranoidnih tendencija u ličnosti za korišćenje droge potvrđena je i u drugim istraživanjima (Gerra et al., 2008; Lackner et al., 2013).

Najzad, izvesnu ulogu u latentnoj dimenziji koja „pravi" razlike u načinima unosa droge imaju i psihopatska devijacija (.198 i .487) i hipomaničnost (.252 i .142). Uloga hipomaničnosti u definisanju diskriminativne funkcije nije bitnije izražena, ali se ne može zanemariti njen kanonički koeficijent reda veličine .252. Autore ovog rada, međutim, znatno više intrigira status psihopatske devijacije, jer je i njena korelacija sa ovom funkcijom reda veličine .487, što znači da je njen doprinos ovoj funkciji treći po rangu važnosti od ovih osam osobina.[10] Razlog za ovaj posebni interes je u tome što je psihopatija jedan od najvažnijih činilaca kriminalnog ponašanja uopšte, ali i mnogih devijacija ponašanja u socijalnom, pa i ličnom kontekstu. Zato nije iznenađenje da postoji značajan doprinos te osobine korišćenju droge, pa i injektivnom načinu unosa. Iznenađenje je, međutim, da je njen kanonički diskriminativni koeficijent veoma nizak (.198). Za to postoji jedno logično objašnjenje. Psihopatska devijacija je snažan diskriminativni faktor između korisnika i nekorisnika droge (Chen et al., 2019; Dash et al., 2023; Delić et al., 2017; Gerra et al., 2008; Nevid et al., 2020; Terracciano et al., 2008), a ne načina unosa droge. Deo tih rezultata odnosi se na psihopatsku tendenciju dobijenu testovima *Big five*, ali bitnih razlika među njima nema. Takođe i poređenja uloge psihopatske devijacije između osoba koje injektivnim načinom unose drogu i onih koji drogu ne koriste pokazuje važnu ulogu ove osobine (Mackesy-Amiti et al.,

10 Veće korelacije sa funkcijom imaju samo paranoidnost (.583) i šizoidnost (.553).

2014; Nevid et al., 2020; Terracciano et al., 2008) u tom ponašanju. I ovog puta su koeficijenti diskriminacije značajno veći nego u našem istraživanju, ali to je bilo i logično očekivati jer se ovde porede razlike u dva načina unosa droge. Osim toga, te razlike ne umanjuju važnost naših rezultata u diskriminaciji injektivnog i neinjektivnog unosa ovom osobinom, već samo potvrđuju važnost psihopatske devijacije kada su droga i problemi oko nje u pitanju.

Nažalost, svako istraživanje, pa i ovo, ostavlja neke dileme i nejasnoće. Nezavisno od toga što se to može smatrati nedostatkom, mora se reći da ono ne daje potpuno jasan odgovor da li su razlike u injektivnom i ostalim načinima unosa značajan plod patološke varijanse u navedenim osobinama ličnosti njenih korisnika ili, kako to kaže Bartol (2002), posledica tzv. „toksičke psihoze" koja nastaje kada se injektivnim načinom unese veća količina droge. „Toksička psihoza" navodno ima slične manifestacije onima koje imaju navedene osobine ličnosti, pa se može pretpostaviti da se radi o njoj, a ne o osobinama. Stav autora je da to sigurno nije tako, jer se manifestacije iste patološke prirode sreću i kod korisnika droge koji injektivnim putem unose drogu, ali manjeg intenziteta.

Zaključci

Na osnovu rezultata dobijenih u ovom istraživanju mogu se doneti sledeći zaključci:

1. postoje značajne razlike u osobinama ličnosti patološkog konativnog prostora između osoba starih između 19 i 25 godina, muškog pola, koje injektivnim putem unose drogu i onih koje to rade ušmrkavanjem, utrljavanjem u desni i gutanjem;

2. najvažniji uticaj na razlike u načinima unosa imaju niska histeričnost, visoka depresivnost, visoka šizoidnost i visoka paranoidnost, a značajno slabiji psihopatska devijacija i hipomaničnost, psihastenija ima status supresora, a hipohondrija nema nikakvog uticaja.

3. prema istraživanjima u koje su autori imali uvid, te iste osobine snažno doprinose ne samo razlikama u načinima unosa nego i samom korišćenju droge;

4. dokazi o uticajima ovih osobina na unos droge uopšte i na injektivni način unosa pokazuju da se, kada su osobe učinioci krivičnih dela, moraju imati u vidu te razlike u individualizaciji krivičnih sankcija i penalnog tretmana, kako bi se postigli bolji rezultati u smanjivanju recidivizma tih osoba, ali i u prevenciji zloupotreba droga.

Literatura

Álvarez Rodríguez, J. M., Lois García, D., & López Sáez, M. (2024). Attitudes associated with risky injection practices in people who inject drugs in Palma de Mallorca. *Adicciones*, *36*(1), 93–102. https://doi.org/10.20882/adicciones.1735

Andersen, S. H., Sestoft, D., Lillebaek, T., Gabrielsen, G., & Hemmingsen, R. (1999). Heroin dependence: Consequences and precursors related to route of administration. *Nordic Journal of Psychiatry*, *53(2)*, 153–158.

Baldacchino, A., Balfour, D. J., & Matthews, K. (2015). Impulsivity and opioid drugs: differential effects of heroin, methadone and prescribed analgesic medication. *Psychological medicine*, *45*(6), 1167–1179. https://doi.org/10.1017/S0033291714002189

Bartol, C. (2002). *Criminal behavior: A psychosocial Approach*. Prentice Hall.

Ben – Porath, Y. S., & Graham, J. R. (1995). Scientific bases of forensic applicattions of the MMPI – 2. In Y. S. Ben-Porath, & J. R. Graham (Eds.), *Forensic Applicattions of the MMPI* (pp. 1–17). Thousand Oaks, Cam Sage.

Biro, M. (2001). *Dijagnostika procena ličnosti, MMPI-202*. Društvo psihologa Srbije.

Chen, F., Yang, H., Bulut, O., Cui, Y., & Xin, T. (2019). Examining the relation of personality factors to substance use disorder by explanatory item response modeling of DSM-5 symptoms. *PLoS ONE*, *14*(6), e0217630. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0217630

Côté-Lussier, C., & Rodrigues, P. (2024). The public health impacts of supervised injection sites in Canada: Moving beyond social acceptability and impacts on crime. *Canadian Journal of Public Health*, *115*, 468–471. https://doi.org/10.17269/s41997-024-00874-w

Dash, G. F., Martin, N. G., & Slutske, W. S. (2023). Big Five personality traits and illicit drug use: Specificity in trait-drug associations. *Psychology of Addictive Behaviors: Journal of the Society of Psychologists in Addictive Behaviors*, *37*(2), 318–330. https://doi.org/10.1037/adb0000793

Degenhardt, L., Webb, P., Colledge-Frisby, S., Ireland, J., Wheeler, A., Ottaviano, S., Willing, A., Kairouz, A., Cunningham, B. E., Hajarizadeh, B., Leung, J., Tran, T. L., Price, O., Peacock, A., Vickerman, P., Farrell, M., Dore, J. G., Hickman, M., & Grebely, J. (2023). Epidemiology of injecting drug use, prevalence of injecting-related harm, and exposure to behavioural and environmental risks among people who inject drugs: a systematic review. *The Lancet Global Health*, *11*(5), e659–e672. https://doi.org/10.1016/S2214-109X(23)00057-8

Delić, M., Kajdiž, K., & Pregelj, P. (2017). Association of the five-factor model personality traits and opioid addiction treatment outcome. *Psychiatria Danubina*, *29*(3), 289–291.

Dinwiddie, S. H., Reich, T., & Cloninger, C. R. (1992). Psychiatric comorbidity and Suicidality among intravenous drug users. *The Journal of Clinical Psychiatry*, *53(10)*, 364–369.

Doherty, M. C., Garfein, R. S., Monterroso, E., Latkin, C., & Vlahov, D. (2000). Gender differences in the initiation of injection drug use among young adults. *Journal of Urban Health : Bulletin of the New York Academy of Medicine*, *77*(3), 396–414. https://doi.org/10.1007/BF02386749

Dujmović A., i Čolović, P. (2012). Psihopatija i osobine ličnosti kod heroinskih zavisnika u tretmanu i opšte populacije. *Primenjena psihologija*, *5*(4), 357–374. https://doi.org/10.19090/pp.2012.4.357-374

Everitt, B. J., Belin, D., Economidou, D., Pelloux, Y., Dalley, J. W., & Robbins, T. W. (2008). Review: Neural mechanisms underlying the vulnerability to develop

compulsive drug-seeking habits and addiction. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B, Biological Sciences*, *363*, 3125–3135. https://doi.org/10.1098/rstb.2008.0089

Fajgelj, S. (2009). *Psihometrija, metod i teorija psiholoških merenja*. Centar za primenjenu psihologiju.

Fergusson, D. M., Lynskey, M. T., & Horwood, L. J. (1993). Conduct problems and attention deficit behaviour in middle childhood and cannabis use by age 15. *The Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, *27*(4), 673–682. https://doi.org/10.3109/00048679309075830

Fischer, B., Murphy, Y., Rudzinski, K., & MacPherson, D. (2016). Illicit drug use and harms, and related interventions and policy in Canada: A narrative review of select key indicators and developments since 2000. *International Journal of Drug Policy*, *27*, 23–35. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2015.08.007

Frajzyngier, V., Neaigus, A., Gyarmathy, V. A., Miller, M., & Friedman, S. R. (2007). Gender differences in injection risk behaviors at the first injection episode. *Drug and Alcohol Dependence*, *89*(2–3), 145–152. https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2006.12.021

Ganesh, S. S., Portillo, G. A. O., Trigo, D. R., Ninh, K., Gonzalez, D. K., Wilkins, P., Kovalsky, E., Corsi, F. K., Barocas, J., & Bluthenthal, N. R. (2025). Risk factors for multiple skin abscesses among community-recruited people who inject drugs in Los Angeles, CA, and Denver, CO: a cross-sectional study. *Therapeutic Advances in Infectious Disease*, *12*. https://doi.org/10.1177/20499361251344765

Gerra, G., Bertacca, S., Zaimovic, A., Pirani, M., Branchi, B., & Ferri, M. (2008). Relationship of Personality Traits and Drug of Choice by Cocaine Addicts and Heroin Addicts. *Substance Use & Misuse*, *43*(3–4), 317–330. https://doi.org/10.1080/10826080701202726

Gupta, A., Shebl, F. M., Tong, Y., Wagner, K., Bassett, I. V., Page, K., & Winstanley, E. L. (2022). Association of co-occurring mental health problems with hepatitis C status among young people who inject drugs in rural New Mexico, 2016–2018. *Addiction Science & Clinical Practice*, *17*(1), 58. https://doi.org/10.1186/s13722-022-00340-3

Henry, B., Feehan, M., McGee, R., Stanton, W., Moffitt, T. E., & Silva, P. (1993). The importance of conduct problems and depressive symptoms in predicting adolescent substance use. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *21*(5), 469–480. https://doi.org/10.1007/BF00916314

Hopwood, C. J., Baker, K. L., & Morey, L. C. (2008). Personality and drugs of choice. *Personality and Individual Differences*, *44*(6), 1413–1421. https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.12.009

James, L. M., & Taylor, J. (2007). Impulsivity and negative emotionality associated with substance use problems and Cluster B personality in college students. *Addictive Behaviors*, *32*(4), 714–727. https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2006.06.012

Jones, J. D., Vadhan, N. P., Luba, R. R., & Comer, S. D. (2016). The effects of heroin administration and drug cues on impulsivity. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, *38*(6), 709–720. https://doi.org/10.1080/13803395.2016.1156652

Khezri, M., Tavakoli, F., Karamouzian, M., Sharifi, H., Ghalehkhani, N., Mousavian, G., Mehmandoost, S., Bazargani, M., Hosseinpour, A. M., Mahboubi, M., Baral, S., & Shokoohi, M. (2022). Public injecting and its association with mental health and other drug-related outcomes among people who inject drugs in Iran, *Journal of Substance Abuse Treatment*, Volume *143*, 108868. https://doi.org/10.1016/j.jsat.2022.108868

Khezri, M., Kimball, S., McKnight, C., Rouhani, S., Bunting, M. A., Karamouzian, M., Ompad, C. D., & Des Jarlais, D. (2025). Harms associated with injecting in public spaces: a global systematic review and meta-analysis. *International Journal of Drug Policy*, *140*, 104819. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2025.104819

Kelley, J. L., & Petry, N. M. (2000). HIV risk behaviors in male substance abusers with and without antisocial personality disorder. *Journal of Substance Abuse Treatment*, *19*(1), 59–66. https://doi.org/10.1016/s0740-5472(99)00100-2

Lackner, N., Unterrainer, H. F., & Neubauer, A. C. (2013). Differences in Big Five Personality Traits Between Alcohol and Polydrug Abusers: Implications for Treatment in the Therapeutic Community. *International Journal of Mental Health and Addiction*, *11*, 682–692. https://doi.org/10.1007/s11469-013-9445-2

Mackesy-Amiti, M. E., Donenberg, G. R., & Ouellet, L. J. (2014). Psychiatric correlates of injection risk behavior among young people who inject drugs. *Psychology of Addictive Behaviors*, *28*(4), 1089–1095. https://doi.org/10.1037/a0036390

Mackesy-Amiti, M. E., Donenberg, G. R., & Ouellet, L. J. (2015). Prescription opioid misuse and mental health among young injection drug users. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, *41*(1), 100–106. https://doi.org/10.3109/00952990.2014.940424

Mejovšek, M. (2008). *Metode zdravstvenog istraživanja*. Naklada Slap.

Nevid, J. S., Gordon, A. J., Miele, A. S. & Keating L. H. (2020). Personality Profiles of Individuals with Substance Use Disorders: Historical Overview and Current Directions. *Journal of Mental Health & Clinical Psychology*, *4*(2), 38–44. https://doi.org/10.29245/2578-2959/2020/2.1198

Radulović, D. (2006). *Psihologija kriminala – psihopatija i prestupništvo*. Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.

Rhodes, T., Kimber, J., Small, W., Fitzgerald, J., Kerr, T., Hickman, M., & Holloway, G. (2006), Public injecting and the need for 'safer environment interventions' in the reduction of drug-related harm. *Addiction*, *101*, 1384–1393. https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2006.01556.x

Santo, T., Campbell, G., Gisev, N., Martino-Burke, D., Wilson, J., Colledge-Frisby, S., Clark, B., Thi Tran, L. & Degenhardt, L. (2022). Prevalence of mental disorders among people with opioid use disorder: A systematic review and meta-analysis. *Drug and Alcohol Dependence*, *238*, 109551. https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2022.109551

Terracciano, A., Löckenhoff, C. E., Crum, R. M., Bienvenu, O. J., & Costa, P. T. Jr (2008). Five-Factor Model personality profiles of drug users. *BMC psychiatry*, *8*, 22. https://doi.org/10.1186/1471-244X-8-22

Trayner, K., McAuley, A., Palmateer, N., Goldberg, D., Shepherd, S., Gunson, R., Tweed, E., Priyadarshi, S., Milosevic, C., & Hutchinson, S. (2019). Increased risk of HIV and other drug-related harms associated with injecting in public places among people who inject drugs in Scotland: a national bio-behavioural survey, *The Lancet*, *394*(2), S91. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32888-0

Trayner, K. M. A., McAuley, A., Palmateer, E. N., Goldberg, J. D., Shepherd, J. S., Gunson, N. R., Tweed, J. E., Priyadarshi, S., Milosevic, C., & Hutchinson, J. S. (2020). Increased risk of HIV and other drug-related harms associated with injecting in public places: national bio-behavioural survey of people who inject drugs. *International Journal of Drug Policy*, *77*, 102663. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2020.102663

Uludag, K., Su, H., Jiang, H., Zhong, N., Du, J., & Zhao, M. (2024). Exploring the role of genetic factors in personality disorders among women with heroin dependence.

Journal of Clinical and Basic Psychosomatics, *2*(4), 3890. https://doi.org/10.36922/jcbp.3890

Williams, S. C., Davey-Rothwell, M. A., Tobin, K. E., & Latkin, C. (2017). People Who Inject Drugs and Have Mood Disorders—A Brief Assessment of Health Risk Behaviors. *Substance Use & Misuse*, *52*(9), 1175–1184. https://doi.org/10.1080/10826084.2017.1302954

Differences in personality traits between people who use drugs by injection and those who use them by non-injection routes

Ivana D. Radovanović[a], Dragana J. Daruši[b], Dobrivoje M. Radovanović[c]

[a] *University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade, Serbia*
[b] *Specialist practice in the field of neurology SO-VIL, Novi Sad, Serbia*
[c] *Retired professor, University in Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia*

Introduction. Injecting drug use is associated with numerous health problems, the most common of which are HIV infection, hepatitis, and skin abscesses. Consequently, there is considerable scientific interest in examining the factors that contribute to this mode of drug use, including pathological personality characteristics. *Objective*. The aim of this study was to determine the contribution of pathological personality traits to injecting drug use in order to improve measures aimed at reducing this mode of administration and, consequently, decreasing the incidence of related diseases. *Method*. Personality traits were assessed using the Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI). Their contribution to injecting drug use was examined by identifying differences between individuals who administered drugs by injection and those who used drugs through sniffing, rubbing into the gums, or swallowing, using canonical discriminant analysis. The study included 252 male participants aged 19 to 25 years (M = 23.3 years). Injecting drug use was reported by 141 participants (56%). The duration of drug dependence ranged from one to five years. The presence of drug dependence and the mode of drug administration were established by psychiatrists. *Results*. The discriminant function describing differences in personality traits between individuals who used drugs by injection and those who used drugs through other routes of administration yielded a canonical correlation of .321, which was statistically significant at the $p<.005$ level. The function was characterized by elevated levels of depression, schizoid traits, paranoia, and psychopathic deviance. *Conclusion*. Pathological personality traits explained a relatively small proportion of the variance in differences between injecting and other routes of drug administration (10.32%). Nevertheless, despite their relatively modest contribution, the nature of these traits suggests that injecting drug use is also associated with pathological personality tendencies. Therefore, interventions aimed at reducing this high-risk form of drug use should also address the psychological and psychopathological characteristics of drug users.

Keywords: personality traits, injecting drug use, drug dependence

PRIMLJENO: 06.06.2026.
REVIDIRANO: 03.09.2026.
PRIHVAĆENO: 15.09.2026.